

Protokoll Bispemøtet

Voksenåsen hotell, Oslo, 16.-20. oktober 2017

Til stede:

Helga Haugland Byfuglien, *preses*
Solveig Fiske
Ingeborg Midttømme
Halvor Nordhaug, *visepreses*
Atle Sommerfeldt
Stein Reinertsen
Per Arne Dahl
Olav Øygaard
Ann-Helen Fjelstad Jusnes
Herborg Finnset
Anne-May Grasaas
Anne Lise Ådnøy

Nidaros
Hamar
Møre
Bjergvin
Borg
Agder og Telemark
Tunsberg
Nord-Hålogaland
Sør-Hålogaland
Nidaros
Oslo
Stavanger

Til stede fra sekretariatet:

Christofer Solbakken
Rolv Nøtvik Jakobsen
Helge K. Nylenna

generalsekretær
seniorrådgiver
seniorrådgiver

Gjester:

Jens-Petter Johnsen, direktør
Ole Inge Bekkelund
Jørund Østland Midttun
Jan-Rune Fagermoen
Kari Veiteberg

Kirkerådet
Kirkerådet
Kirkerådet
Kirkerådet

Saksliste

Saksnr	Tittel
26/17	Orienteringssaker
27/17	Referatsaker
28/17	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker
29/17	Kontaktmøter
30/17	Den norske kirkes grunnlag
31/17	Bispemøtets plass i ny kirkeordning
32/17	Regler for utpeking av biskop
33/17	EVU-saker

- 34/17 VTP og VTVT
- 35/17 Særskilte prekenteekster 2019-20 og 2020-21
- 36/17 Retur av konvertitter
- 37/17 Høringssak: Dokumenter fra CPCE

BM 26/17 Orienteringssaker

1. Høring om helhetlig lov for tros- og livssynssamfunn
2. Møte med Frikirken 12. september 2017
3. Kystpilegrimsarbeidet – behov for liturgier langs leden
4. Kommunereformen – fellesnemnder
5. Kurs for nye proster
6. Bispemøtets konsultasjon om dødfødsel

BM-26/17 Vedtak:

Sakene ble tatt til orientering.

BM 27/17 Referatsaker

1. Protokoll fra Bispemøtet i Svenska kyrkan 29. august 2017
2. Referat fra Kontaktmøte 15. juni 2017
3. Referat fra Kontaktmøte 6. september 2017

BM-27/17 Vedtak:

Sakene ble tatt til orientering.

BM 28/17 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker

1. Lederlønsfastsettelse

Ved overgangen til ny virksomhet og ny hovedtariffavtale (HTA) pr. 01.01.17 skjer det endringer i lederlønsfastsettelsen. Biskoper, stiftsdirektører, ledergruppa i Kirkerådet samt generalsekretær i Bispemøtet er i tilleggsavtalen til HTA overført til kapittel 3, «lederkapittelet».

2. Ordinasjon og vigsling

Bispemøtet har tidligere drøftet ordinasjonssamtalens innhold og form. Siden dette ble drøftet sist, har det vært forholdsvis stor utskiftning i kollegiet. Det kan derfor være grunn til å samtale på nytt om dette emnet.

3. Arbeide som prest og diakon samtidig?

Det finnes eksempler på at vigslet diakon på et senere tidspunkt kvalifiserer seg for prestetjeneste og ordineres, for deretter å kombinere en deltids prestestilling med en deltids diakonstilling.

4. Konsekvenser av vedtak om vigsel for likekjønnede

Bispemøtet delte erfaringer om situasjonen etter Kirkemøtets vedtak.

5. Innsettelse av prost m.v.

Det foreligger en fastsatt liturgi for innsettelse av prost. Erfaring viser at denne praktiseres ulikt.

6. Vigsler i gudstjenesten

Pastorale og praktiske utfordringer kan reises ved ønske om vigsel i eller i tilknytning til en ordinær gudstjeneste, gjerne også kombinert med at brudeparet har barn til dåp.

7. Praksis med tjenestebrev

Biskopen gir kollar og tjenestebrev ved tilsetning av ordinert eller vigsletperson i kirkelig stilling, jf tjenesteordning for biskoper § 9. Det er ulik praksis knyttet til hilsen el.l. for andre kirkelige tilsatte.

8. Barnevelsignelse

Det er ingen fastsatt liturgisk ordning for barnevelsignelse i Den norske kirke. Av og til kommer det likevel spørsmål om dette.

9. Gravferd fra sykehus

Ved gravferd fra sykehus kan det bli spørsmål om dette er en oppgave for sykehuspresten eller for menighetspresten.

BM-28/17 Vedtak:

Bispemøtet drøftet grunnlaget for ordinasjon til prestetjeneste og vigsling til kateket, diakon og kantortjeneste, samt gjennomføring av ordinasjons- og vigslingssamtalen og de vurderinger som gjør seg gjeldende i den forbindelse. Bispemøtet vil utarbeide forslag til en skriftlig veiledning med momentliste for ordinasjons- og vigslingssamtalen, samt nærmere regler for ordinasjon av kandidater tilsatt i kirkelige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og lignende, jf TOB § 8.

BM 29/17 Kontaktmøter

1. Kirkerådet

Kirkerådet, ved direktør Jens-Petter Johnsen, Jan-Rune Fagermoen og Ole Inge Bekkelund, orienterte om følgende saker:

- a. Høringsnotat om ny trossamfunnslov
- b. Statsbudsjettet for 2018
- c. Arbeidet med beredskapsavtale for prester

2. Domprostene

Bispemøtet samtalte med domprostene om ledelse av prestetjenesten etter innføring av arbeidstid og avvikling av boplikten.

Domprost Kjetil Haga (Tønsberg) innledet til samtale.

BM-29/17 Vedtak:

Samtalen ble tatt til orientering.

BM 30/17 Den norske kirkes grunnlag

Kirkemøtet ba i 2015 Kirkerådet i samarbeid med Bispemøtet om å arbeide videre med Den norske kirkes grunnlag, jf sak KM 4/15. Det forelå oversendelse fra Kirkerådet med forslag til tekst om ”Den norske kirkes grunnlag”.

BM-30/17 Vedtak:

Bispemøtet drøftet det fremlagte utkast til dokumentet ”Den norske kirkes grunnlag” sammen med representanter for Kirkerådets sekretariat. Synspunkter som ble fremmet i samtalen tas med inn i den videre prosess med utvikling av dokumentet. Bispemøtet imøteser fortsatt samarbeid med Kirkerådet, og vil behandle et nytt utkast på møtet i februar 2018.

BM 31/17 Bispemøtets plass i ny kirkeordning

Både forfatningsreformen i 2012, hvor bla Grunnlovens § 16 ble endret, forvaltningsreformen fra 2017 og den forestående lovrevisjon (jf høringsnotat av 25. september 2017) med påfølgende endring i Den norske kirkes ordning slik den fastsettes av Kirkemøtet aktualiserer en ny gjennomtenkning av Bispemøtet som kirkelig organ, Bispemøtets oppgaver og ansvarsområder, samt Bispemøtets plassering i kirkestrukturen.

Tidligere behandling i Bispemøtet

Bispemøtet har en rekke ganger de siste årene drøftet spørsmål knyttet til utviklingen av kirkeordningen, og ganske særlig Bispemøtets plass og oppgaver.

I sak **BM 41/11** fremheves det et behov for å se nærmere på ”hvilke oppgaver og ansvarsområder som tillegges hhv Kirkemøtet og Bispemøtet.”

Sak **BM 31/12** tar eksplisitt utgangspunkt i grunnlovsendringene 21. mai 2012, og peker ut fra dette på enkelte forhold knyttet til forståelsen av Kirkemøtet, Kirkerådet og Bispemøtet. ”Kompetansefordelingen mellom Bispemøtet og Kirkerådet (må) gjennomtenkes nærmere, også i deres forhold til Kirkemøtet”, heter det i vedtaket. Vedtaket sier videre at “Bispemøtet skal virke for samordning av de gjøremål som er tillagt den enkelte biskop. Ut fra det ansvar

biskopene er gitt gjennom Tjenesteordning for biskoper, bør Bispemøtet ha saksansvar overfor Kirkemøtet i slike saker. Det vil bl.a. gjelde saker som omhandler kirkens lære og liturgi.”

Disse ansatsene følges opp i sak **BM 3/14**, hvor det i vedtaket heter at: ”Bispemøtet har også drøftet spørsmål knyttet til organiseringen av Den norske kirke på sentralt nivå. Bispemøtet fastholder at Kirkemøtet må forstås som Den norske kirkes øverste, representative organ. Kirkemøtets ansvarsområder bør distribueres på flere utøvende organer i den daglige oppfølging. Bispemøtet finner det naturlig at Kirkerådet hovedsakelig er ansvarlig for saksforberedelse til Kirkemøtet, mens Bispemøtet har tilsvarende ansvar i lære- og liturgisaker.”

I sak **BM 32/15** behandles Kirkerådets dokument ”Veivalg for en fremtidig kirkeordning”. Bispemøtet uttaler her: ”Hva angår bispetjenesten, understrekes det i høringsdokumentet at det er viktig så langt som mulig å unngå en situasjon hvor biskopene underlegges Kirkerådet. Bispemøtet slutter seg til dette grunnpremiss. Dette er viktig fordi biskopene og Bispemøtet på den ene siden, og Kirkerådet på den annen side, er organer som i et ekklesiologisk perspektiv bør være uavhengige i forhold til hverandre, selv om de i et organisatorisk og økonomisk-administrativt perspektiv er forbundet tettere. Slik Bispemøtet ser det, er det avgjørende at Bispemøtet plasseres organisatorisk som en sentralkirkelig organ direkte underlagt Kirkemøtet, og ikke under Kirkerådet” (pkt 2). I forlengelsen av dette påpeker Bispemøtet at ”det ikke bør opprettes en særskilt lærenemnd for Den norske kirke. Biskopen har i vår kirkeordning fått et særlig ansvar for å ”ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse”, jf Tjenesteordning for biskoper § 1. Bispemøtet er et organ som samordner biskopenes tjeneste, og dermed et sted hvor biskopen kan utøve et ansvar for kirkens lære i en kollegial dimensjon. Bispemøtet vil derfor gi sin tilslutning til modell nr 1, som innebærer at Bispemøtet opptrer som et læreorgan i kirken. Når det gjelder Bispemøtets arbeidsform, er det ingenting til hinder for at Bispemøtet kan innhente sakkyndig bistand ved behandling av enkeltsaker og bestemte spørsmål, slik det også har vært praksis for, jf bla det samlivsetiske utvalget og rapporten *Sammen* (2013).” På denne måten fremstiller Bispemøtet seg selv på en slik måte at organet med nødvendighet må ha stor grad av selvstendighet og uavhengighet overfor øvrige kirkelige organer simpelthen for å kunne utøve det mandat man er satt til å utøve.

I den lengre uttalelsen *Kirkens tilsynstjeneste i lys av ny kirkeordning* (sak **BM 8/16**), heter det oppsummerende: ”Det er naturlig at biskopen har et særlig ansvar for lærespørsmål. En del av dette inkluderer ansvaret for kirkens gudstjenestefeiring i form av forordnede gudstjenester, og bør også inkludere utvikling og godkjenning av liturgier med det mandat Kirkemøtet gir biskopene. Bispemøtet har derfor de senere år tatt til orde for endringer i prosedyren for saksbehandling av lære- og liturgisaker som innebærer at Bispemøtet, og ikke Kirkerådet, fremlegger innstilling til Kirkemøtet (jf sak BM 31/12). Biskopene har en sentral rolle i kirkens økumeniske relasjoner, og må derfor også komme sterkere inn i arbeidet med økumeniske spørsmål.”

1. Kirkemøtets distribusjon av myndighet

De senere års lovendringer, ikke minst tilføyselsen i kirkeloven § 24 siste ledd, åpner opp for en ny organisering av det ansvar som kirken ved Kirkemøtet besitter. Når Stortinget har bestemt at ”Kirkemøtet kan delegere sin myndighet til Bispemøtet, bispedømmerådene, biskopene, prostene og til eventuell nemnd opprettet i medhold av § 27”, jf kl § 24, så ligger det her et stort potensiale i å tenke desentralisering av makt og en større bredde i distribusjon

av oppgaver og myndighet. Ikke minst gjelder dette forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet og Bispemøtet.

En slik redistribusjon av oppgaver under Kirkemøtet forutsetter en ny kompetansefordeling mellom Bispemøtet og Kirkerådet. I forlengelse av dette blir spørsmålet hva hhv BM og KR skal gjøre og ha som proprietære hovedoppgave. Bispemøtet har uttalt at selv om KR har et generelt ansvar for forberedelse og oppfølging overfor Kirkemøtet, bør Bispemøtet ha "tilsvarende ansvar i lære- og liturgisaker", jf sak 3/14. Det kan være at kirkeloven § 25 annet ledd i denne sammenheng anses som en skranke. Dette kan man imidlertid komme forbi ved å ordne det slik at Kirkerådet fortsatt har ansvaret for å forberede Kirkemøtet, men i enkelte saker lar Bispemøtet være ansvarlig for saksforberedelsen. Kirkeloven § 25 kan mao tolkes enten aktivt og begrensende eller formalt og inkluderende.

BM's utgangspunkt er å "virke[...] for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene". Hva som kan eller bør distribueres til Bispemøtet av oppgaver bør derfor reflektere hva som er biskopenes oppgaver. Sagt på en annen måte: de oppgaver Kirkemøtet har gitt til biskopene, bør de på et overordnet nivå kunne gi til Bispemøtet.

Det er mulig å tenke seg en modell hvor Kirkerådet og Bispemøtet står sidestilt under Kirkemøtet med en ulik oppgaveportefølje. Det vil forutsette at Bispemøtet har ansvar for å legge enkelte typer saker frem for Kirkemøtet, mens Kirkerådet gjør tilsvarende på andre typer saker. Ut fra det nevnte prinsipp om sammenhengen mellom biskopenes oppgaver og Bispemøtets oppgaver, følger det naturlig at Bispemøtets ansvar overfor Kirkemøtet bør være knyttet til saker som gjelder "forkynnelse og sakramentsforvaltning, ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke", altså det som er listet opp i første del av TOB § 1.

Kirkerådet vil ha et tilsvarende proprium i saker som gjelder økonomi, forvaltning, regelverk m.v.

2. Bispemøtets behandling av lære- og liturgisaker

Kirkemøtet fastsatte i 2004 "Regler for saksbehandling i liturgisaker" som omhandler prosessen fra en liturgisak blir meldt til Kirkerådet og til behandling på Kirkemøtet. I denne prosessen skal Bispemøtet gi en læremessig uttalelse i saken, men det kan stilles spørsmål ved om en slik uttalelse kommer såpass sent i saksbehandlingen at det blir vanskelig for Bispemøtet å ha en forsvarlig behandling av saken. Det fremstår av reglene vedtatt i 2004 som om Bispemøtet holdes ansvarlig for det læremessige innholdet i liturgisaker som fremmes for Kirkemøtet, samtidig som det er Kirkerådet som står for saksbehandlingen. Dette er uheldig.

Hovedarbeidet med liturgisaker skjer i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG), og Bispemøtet er representert der ved en biskop. For mange forstås det slik at dersom én biskop er representert, er Bispemøtets stemme hørt i arbeidet og ivaretatt i prosessen. Dette er en forenkling av Bispemøtets sammensetning og funksjon.

En alternativ måte å organisere dette arbeidet på, som i større grad legger utviklingen av liturgisakene nærmere bispetjenesten, vil være å legge NFG inn under Bispemøtet. Dette vil sikre arbeidet en forsvarlig ramme hvor Bispemøtet vil være i fortløpende kontakt med arbeidet som skjer i utvalget. En kan dermed tenke seg en ny ordning hvor Kirkemøtet og/eller Kirkerådet melder liturgisaker til Bispemøtet. Gjennom Bispemøtet blir saken arbeidet fram i NFG, før Bispemøtet innstiller på vedtak til Kirkemøtet. Saken kan deretter gå direkte til Kirkemøtet, eller via Kirkerådet, jf ovenfor om kirkeloven § 25.

En mellomløsning kan være at det gjøres tiltak som setter Bispemøtet bedre i stand til å følge arbeidet i nemnda og kommer tettere på arbeidet som skjer, ved at også representanter fra Bispemøtets sekretariat gis anledning til å være tilstede på møtene.

3. Kirkeledelse og daglig ledelse

Det er behov for å avklare tydeligere hvem som er kirkens øverste ledere, og hvordan de skal forholde seg til hverandre, hhv rangeres når det er behov for det. Kirkemøtet har vedtatt et representasjonsreglement som angir en tydelig rangering. Forvaltningsreformen har imidlertid medført at det er innført et språk med arbeidsgiverrettslige begreper og modeller som innvirker på tenkning og praksis.

Videre er det innført ny praksis med økt frikjøp av Kirkerådets leder. Når det gjelder profilering av saker utad, synes det også lite avklart hvem som har ansvar for hva. Dette gjenspeiler også i stor grad at kompetanseforholdet mellom Kirkerådet og Bispemøtet er utilstrekkelig avklart.

Både i Sverige og i Finland er det erkebiskopen som er leder av det som der tilsvarer Kirkerådet. En slik modell har til nå ikke vært seriøst utredet og drøftet i Norge.

4. Organisering av Bispemøtets sekretariat

Forvaltningsreformen har medført en vesentlig sterkere vertikal integrasjon av den kirkelige organisasjon. Det er samtidig tatt grep for å ivareta en relativ selvstendighet for bispedømmerådene. Bispedømmerådene får egne tildelingsbrev fra Kirkerådet og stiftsdirektørene omtales ikke som direktører på avdelingsnivå i Kirkerådet. Bispemøtets sekretariat har en litt uavklart mellomposisjon. BM-sek er tettere integrert i Kirkerådet når det gjelder økonomi og personalforvaltning/HMS-ansvar m.v.

Den aktuelle situasjonen plasserer derfor BM (sekretariatet) som noe midt mellom et bispedømmeråd og en avdeling i Kirkerådet. BM har kjennetegn både fra bispedømmerådsenheten og fra KR-avdelingsenhetene samtidig.

Gitt at Bispemøtet ønsker å videreføre dagens ordning med et eget sekretariat, synes det nødvendig å tydeliggjøre forventninger til hvordan dette sekretariatet skal organiseres og hvilket grensesnitt det skal ha mot Kirkerådets sekretariat.

BM-31/17 Vedtak:

Bispemøtet drøftet spørsmål knyttet til Bispemøtets plassering i kirkeordningen, og ble enig om følgende:

1. Bispemøtet vil utrede hvordan myndighets- og kompetansefordelingen mellom Kirkerådet og Bispemøtet kan videreutvikles innenfor rammen av Kirkemøtets helhetlige ansvar.
2. Bispemøtet vil utrede prosedyren og organiseringen for behandling av lære- og liturgisaker i lys av biskopenes ansvar for kirkens lære og enhet, samt tilsynet overfor hele kirken.
3. Bispemøtet vil melde en sak til Kirkemøtet i 2018 om endring av tjenesteordning for biskoper § 2 a.
4. Bispemøtet fremholder nødvendigheten av å ha et eget sekretariat for sin virksomhet.

BM 32/17 Regler for utpeking av biskop

Kirkemøtet skal i 2018 behandle sak om utpeking av biskoper, og i dette også utpeking av preses. Kirkerådet har gjennomført en høring hvor biskopene og bispedømmerådene har vært blant høringsinstansene. Saken ble behandlet på Kirkerådets møte i juni 2017 uten at det ble vedtatt en innstilling til Kirkemøtet der. Saken skal opp igjen på Kirkerådets møte i desember. I vedtaket fra Kirkerådet heter det også at spørsmålet om tilsynsområdet for preses skal ut på en begrenset høring.

For Bispemøtet vil det være særlig interessant å se på bestemmelsene om utpeking av Bispemøtets preses. Høringsuttalelsene vitner om en noe ulik tankegang blant biskopene både knyttet til hvem som kan nomineres som kandidat og hvor mange som bør nomineres. I høringen og i flere av svarene vektlegges det at preses er avhengig av tillit fra de andre biskopene. Kirkerådet understreker at så lenge det er Bispemøtet som er nominasjonsorgan, vil nominasjonen sikre at vedkommende har den nødvendige tilliten fra de andre biskopene.

Alle forslag nå gir Bispemøtet anledning til å nominere kandidat(er) til preseembetet som ikke er biskop på nominasjonstidspunktet. Dette spørsmålet ble grundig drøftet i forbindelse med opprettelsen av preseembetet i 2011. Den gang fant man det såpass avgjørende at preses hadde erfaring fra bispetjeneste i et bispedømme, at det ble satt en skranke for å gå utenfor kollegiet. Det er grunn til å tro at dette argumentet ikke har svekket seg siden da. Det viktigste argumentet for å åpne noe opp, er at det kan tenkes en situasjon hvor det blant de tjenestegjørende biskoper ikke finnes noen som er villige til å la seg nominere og som kan påregne bred støtte for sitt kandidatur. Muligheten til å gå utenfor kollegiet kan i slike tilfeller være en sikkerhetsventil innenfor en hovedregel eller normalordning.

BM-32/17 Vedtak:

Biskopene drøftet de foreslåtte reglene for utpeking av biskop.

Et samlet bispemøte mener at biskoper i Den norske kirke bør, etter en demokratisk prosess, tilsettes av et særskilt tilsettingsorgan oppnevnt av Kirkemøtet.

Ved tilsetting av Bispemøtets preses nominerer Bispemøtet inntil tre kandidater. Disse skal fortrinnsvis velges blant de tjenestegjørende biskoper.

BM 33/17 EVU-saker

Utkastet til nytt årshjul har i etterkant av behandlingen på siste bispemøte, BM 22/17, blitt framlagt som sak for EVU-konferansen 18. september og også som drøftingssak på SEU-møtet 27. september. I begge disse møtene kom det fram konstruktive innspill til forslaget til årshjul og søknadsprosess.

Oversikt over utlyste og planlagte EVU-tiltak

Kurs med søknadsfrist til biskop 15. september

Pastoral lederutvikling (PLU) 2018-2019, arrangert av MF (30 studiepoeng)

PKU-kurs, med oppstart i 2018 (MF)

Kompetanserådet, som er et organ drevet av og for Presteforeningen, Menighetsfakultetet, Det teologiske fakultet/UiO og VID vitenskapelig høgskole, har lagt opp følgende planer for 2018 og 2019:

Kurs med søknadsfrist 15.mars 2018

Prest og teolog i praksis (PTP) (H 18 – V 19) (VID i samarbeid med MF, TF og PF)

Pastoralklinisk utdanning (PKU) MF m.fl. (H18-19)

Det gamle testamentet som ressurs i prestedtjenesten (10 stp), oppstart høst 2018, 2 semester (VID)

Møte mellom kristendom og islam i Norge (10 stp), oppstart høst 2018, 1 semester (TF/VID)

Offerteologi (10 stp), oppstart høst 2018, 2 semester (MF)

For utlysning høsten 2018 arbeides det med følgende kurs:

PKU/Pastoralklinisk utdanning (20 stp)

Teologi og forkynnelse i høytidene (20 stp) (MF),

Ledelseskurs, ledelse i ny kirkeordning

Det arbeides også med å lage et videreutdanningstiltak særlig rettet mot helseprester samt studentprester og prester i kriminalomsorgen under overskriften «Prestedtjeneste i offentlige institusjoner i et livssynsåpent samfunn» med sikte på utlysning høsten 2018.

Kurset Samhandling, ledelse og frivillighet (MF) utsettes til utlysning vår 2019 eller senere.

For utlysning vår 2019 arbeides det med følgende kurs:

PTP/Prest og teolog i praksis (5/10 stp) (MF i samarbeid med TF, VID og PF)

PKU/Pastoralklinisk utdanning (20 stp)

Andre aktuelle tiltak er arbeidet med et sjelesorgkurs (som ikke er PKU), gudstjenestekurs (MF/NMH) og pilegrimskurs (TF).

Bispemøtet og biskopenes rolle i EVU-arbeidet

I arbeidet med videreutdanningstiltak rettet mot presteskaper spiller Kompetanserådet pr dags dato en betydelig rolle, jf ovenfor. Den kreative kraften i utvikling av nye kurstilbud ligger i Kompetanserådets arbeid. Kirken, representert ved biskopene eller Bispemøtet, har til nå i stor grad opptrådt reaktivt til det initiativ som Kompetanserådet representerer.

Med tanke på å utvikle en god struktur for styring og ledelse av EVU-feltet for prester, fremstår det som nødvendig å avklare tydeligere hvilken ambisjon som skal legges på Bispemøtets arbeid med å koordinere arbeidsgiverpolitikken på feltet. I utkast til årshjul for kursutvikling er det derfor lagt til grunn at Bispemøtet tar initiativ til møter med lærestedene med sikte på å drøfte ideer til fremtidige kurs.

Teologidagene 2018

Komiteen som planlegger Teologidagene 2018 består av representanter for de teologiske fakultetene, fagforeningene og Bispemøtet. Teologidagene er berammet til mandag 5. mars 10:00 til tirsdag 6. mars 16:00. Arrangementet vil finne sted i VIDs lokaler i Oslo (Diakonhjemmet). Tema for Teologidagene 2018 er ”frelse nå”.

BM-33/17 Vedtak:

1. Bispemøtet har samtalt om etter- og videreutdanningen for prester, og vil anføre at den gjennomførte spørreundersøkelsen om dette feltet er viktig og nyttig. Bispemøtet vil bearbeide ytterligere resultatene av undersøkelsen for å tydeliggjøre hvilke fagområder prestene vil prioritere. Bispemøtet vil også vurdere om det vil være tjenlig med mer regelmessige spørreundersøkelser.
2. Bispemøtet vil utøve en sentral rolle i den strategiske utviklingen av EVU-tiltak. Forholdet mellom de helhetskirkelige satsingene og de enkelte bispedømmenes behov og interesser må bli tydeliggjort så tidlig som mulig, og trekkes inn i Bispemøtets behandling av sentrale satsinger og prioriteringer.
3. Bispemøtet har samtalt om Kompetanserådets forslag til kurs i 2018 og 2019 og ser disse som relevante. Det foreslåtte kurset om ledelse i ny kirkeordning bør utsettes til kirkeordningen er tydeligere beskrevet. Bispemøtet etterlyser videre PKU-kurs som er rimeligere og nærmere knyttet til den lokale arbeidssituasjonen.
4. Det er ønskelig med fremtidige kursopplegg som fokuserer på kjerneområder i prestenes tjeneste. Bispemøtet ser det som viktig å utvikle kurs om forkynnelse, gudstjenestefeiring, sjelesorg og kirkens kultur- og samfunnsengasjement. Bispemøtet ønsker også å utvikle nye kurs knyttet til åndelig veiledning i en luthersk sammenheng.
5. Bispemøtet vil understreke betydningen av at flere kurstilbud kan gjøres prostibaserte.
6. Bispemøtet takker for det arbeidet som er gjort for å planlegge Teologidagene 2018 så langt og vil anbefale at det blir lagt til rette for at flest mulig prester i menighetstjeneste kan delta.

BM 34/17 VTP og VTVT

I mars 2017 behandlet Bispemøtet ”Veien til vigslet tjeneste” og ba om at et bearbeidet forslag til ordning skulle sendes til Kirkerådet og fagforeningene til uttalelse. Det er nå gjennomført en begrenset høring av programmet.

Kirkemøtet oppfordret i 2015 Bispemøtet om ”å ta initiativ til å etablere en ordning for ”Veien til vigslet tjeneste” for de vigslede stillingene i samarbeid arbeidsgiverrepresentant for disse stillingene” (KM 07/15). Med bakgrunn i dette etablerte Bispemøtet en arbeidsgruppe for å utrede en ordning for en vei til vigslet tjeneste (BM 40/15). Personalsjef Ørnulf Elseth, Borg, ble oppnevnt som leder av arbeidsgruppen, og endelig rapport fra gruppa ble presentert for Bispemøtet i desember 2016 (BM 45/16). Saken ble behandlet på nytt på bispemøtet i mars 2017 (BM 06/17), og sekretariatet ble da bedt om å ha et forslag til ordning ute til en begrenset høring før endelig behandling i Bispemøtet. Høringen er nå gjennomført og forslag til plan for etablering og gjennomføring av VTVT presenteres i denne saken med forslag til vedtak om opprettelse av *Veien til vigslet tjeneste* som et vigslingsforberedende program for kantorer, kateketer og diakoner i Den norske kirke.

Første samling i VTVT kan forhåpentligvis gjennomføres sommeren 2018 dersom Bispemøtet gjør et endelig vedtak og finansiering kommer på plass.

BM-34/17 Vedtak:

1. Bispemøtet etablerer Veien til vigslet tjeneste (VTVT) som et obligatorisk vigslingsforberedende program for kantorer, kateketer og diakoner i Den norske kirke. Etableringen skjer i tråd med de føringer som ble gitt i høringsdokumentet.
2. VTVT arrangeres som én samling i tilknytning til Ordinasjonssamling 2 i Veien til prestedtjeneste (VTP).
3. Styringsgruppa gis mandat til å avklare ut i fra antall påmeldte om det er hensiktsmessig å samle alle deltakerne i én region, fortrinnsvis region nord.
4. Av praktiske og økonomiske hensyn organiseres VTVT sammen med VTP. Styringsgruppa for VTP vil derfor bli det styrende organet for VTVT. Mulige endringer av styringsgruppa som følge av denne endringen bør vurderes på sikt.
5. Bispemøtes sekretariat står i kontakt med aktuelle læresteder og bispedømmer for å sikre best mulig rekruttering til programmet.
6. Bispemøtets sekretariat bes levere en foreløpig evaluering av programmet til bispemøtet i oktober 2018.
7. Det bør på sikt vedtas et grunnreglement for VTVT, tilsvarende det som finnes for VTP.
8. Etablering av VTVT forutsetter finansiering fra Kirkerådet.

BM 35/17 Særskilte prekenteekster 2019-20 og 2020-21

Bispemøtet har fått oversendt Kirkerådets vedtak KR 18/17 Om særskilte prekenteekster 2019/2020 og 2020/2021, til uttalelse. Vedtaket bygger på behandling i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG).

Kirkerådets vedtak dreier seg om seg om seks særskilte prekenteekster for kirkeåret 2019/2020 (av dem tre gammeltestamentlige tekster og tre episteltekster) og også seks prekenteekster for kirkeåret 2020/2021 (av dem to gammeltestamentlige og fire nytestamentlige).

Det oversendte vedtaket KR 18/17 har denne ordlyden:

1. Kirkerådet vedtar følgende Særskilte prekenteekster for kirkeårene 2019/2020 og 2020/2021:

2019-2020

2. søndag i åpenbaringstiden (12. januar 2020): Jes 42, 1-6 (Herrens tjener, et lys for folkene)
6. søndag i påsketiden (17. mai 2020): Salme 127,1-3 (Hvis Herren ikke bygger huset)
4. søndag i treenighetstiden (28. juni 2020): 1 Kor 9, 24-27 (Jeg løper for å vinne)
9. søndag i treenighetstiden (2. august 2020): Rom 8,31-39 (Han som ga sin Sønn for oss alle)
15. søndag i treenighetstiden (13. september 2020): Fil 1,9-11 (Kjærlighet og dømmekraft)

20. søndag i treenighetstiden (18. oktober 2020): 1 Sam 18,1-4 (Vennskap: David og Jonatan)

2020-2021

3. søndag i åpenbaringstiden (17. januar 2021): Åp 22,16-17 (Livets vann)

4. søndag i fastetiden (14. mars 2021): 2 Kor 5,18-21 (Forsoningens tjeneste) Søndag før pinse (16. mai 2021): Apg 26,1-3.20-29 (Paulus og Agrippa)

8. søndag i treenighetstiden (18. juli 2021): 2 Kor 8,9-15 (Denne gangen har dere overflod)

11. søndag i treenighetstiden (8. august 2021): 2 Mos 20,1-17 (De ti bud)

19. søndag i treenighetstiden (3. oktober 2021): 5 Mos 30,11-15 (Ordet er deg ganske nær)

2. Saken oversendes til Bispemøtet for uttalelse.

3. Kirkerådet ber Nemnd for gudstjenesteliv vurdere bruk av særskilte prekentelekster i lys av ny gudstjenesteordning.

Når det nå blir igangsatt et arbeid i Kirkerådet med å gjennomgå og forbedre tekstrekkene, er det rimelig at ordningen med særskilte prekentelekster blir evaluert og drøftet for å hindre at en ordning med et visst antall slike tekster hentet fra andre kilder enn evangeliene, fester seg uten bred drøfting og uten konkret grunnivelse av slike forslag til forandringer. Bispemøtet har i vedtak fra 2012 (BM 27/12) helt i tråd med etablert praksis i lutherske kirker og også i samsvar med majoriteten i den verdensvide kirkefamilien, understreket at preken med utgangspunkt i sentrale evangelietekster er normalordningen. Våre søsterkirker i Sverige og Danmark har f. eks ikke liknende ordninger.

Forslag for 2019 og 2020

Når det gjelder de konkrete forslagene til særskilte prekentelekster for 2019/2020, framstår særlig valget av de gammeltestamentlige tekstene Jes 42,1-6 om Herrens lidende tjener (til fortrensel for evangelieteksten om Jesu dåp fra Matt 3,13-17) og 1 Sam 18,1-4 om David og Jonatans vennskap (til fortrensel for Joh 11,1-5 om Lasarus og hans søstre) som mest problematisk. Dette første forslaget framstår i kirkeårssammenheng som lite heldig siden 2. søndag i åpenbaringstiden i vår tradisjon er en dag for å minnes og feire nettopp Jesu dåp. Det er derfor rimelig at evangelieteksten som omtaler Jesu dåp direkte, også er prekentelekst. Predikantene kan selvsagt her med fordel trekke inn de andre lesetekstene i prekenen, men å gjøre teksten fra Jes 42, som evangelieteksten siterer, til prekentelekst vil lett føre fokus vekk fra Jesu dåp. Det er mindre heldig, særlig i en situasjon der det er maktpåliggende for kirken å bli mer tydelig i sin dåpsforkynnelse. Teksten om vennskapet mellom David og Jonatan kom inn i siste revisjon av tekstboken for å vise et større mangfold i menneskelige relasjoner. Det er i seg selv en god intensjon, men det framstår usikkert om akkurat dette lille tekstutvalget av en svært kompleks historie, kan bære vekten av å være prekentelekst uten å miste fokus på evangelietekstens og kirkeårsdagens anliggende. Den tredje gammeltestamentlige teksten Salme 127,1-3 (om Gud som bygger huset) framstår derimot som et velegnet valg på 6. søndag i påsketiden som faller på 17. mai i dette kirkeåret.

Forslag for 2020 og 2021

De samme prinsipielle overveielser angående regelmessig bruk gammeltestamentlige tekster som prekentelekster som det er vist til ovenfor, gjelder også for forslaget for denne årgangen. De to gammeltestamentlige tekstene som her er foreslått, framstår imidlertid på en helt annen måte som sentrale og vel egnet til å være prekentelekster dersom en ønsker alternativ til de

oppsatte evangelietekstene. Dette gjelder selvsagt i høyeste grad forlaget til 11. søndag i treenighetstiden, nemlig 2 Mos 20,1-17 (De ti bud). Det er en tekst som har spilt en sentral rolle i kirkens gudstjenesteliv og katekese fra gammelt av og som stadig fortjener å bli løftet fram. Den mest problematiske punktet for denne perioden er 3. søndag i åpenbaringstiden der det blir foreslått at evangelieteksten Joh 4,4-26 (Jesus og den samaritanske kvinne) blir erstattet av Åp 22,16-17 (Livets vann). Denne evangelieteksten er svært velegnet som pretekst, rik som den er på sentrale johanneiske motiv og i tillegg som en av de få pretekstene der kvinner er viktige handlingsbærere. Det er derfor ønskelig at den blir beholdt som pretekst også dette kirkeåret. Den foreslåtte teksten fra Åp framstår derimot som så innforstått og kompakt at det er vanskelig å se at den er velegnet som pretekst i en høymesse.

BM-35/17 Vedtak:

Bispemøtet vil understreke at valg av pretekster har læremessig betydning for gudstjenestens forkynnelse. Som hovedregel bør evangelieteksten være pretekst. Bispemøtet har behandlet det oversendte forslaget om særskilte pretekster for 2019-2020 og 2020-2021, og vil uttale:

1. For 2019-2020 vil Bispemøtet at evangelietekstene for dagen, Matt 3,13-17 (2. søndag i åpenbaringstiden) og Johs 11, 1-5 (20. søndag i treenighetstiden), blir stående som pretekster.
2. For 2020-2021 vil Bispemøtet at evangelieteksten Joh 4, 4-26 forblir pretekst på 3. søndag i åpenbaringstiden fremfor den foreslåtte teksten fra Åp 22, 16-17.
3. De øvrige forslag til endringer støttes.
4. Bispemøtet støtter Kirkerådets ønske om å igangsette og legge til rette for en evaluering og videre drøfting av ordningen med særskilte pretekster som ikke er evangelietekster. En slik praktisk og prinsipiell drøfting av dette spørsmålet bør skje med involvering av både homiletisk og dogmatisk kompetanse. Bispemøtet vil ta initiativ til en konsultasjon om dette.

BM 36/17**Retur av konvertitter**

Det vises til:

Rapporten: Tro, håp og forfølgelse II - Har kristne konvertitter fra Iran behov for beskyttelse? Ny, utvidet og oppdatert rapport.1

Bispemøtesakene:

5/14 BM Uttalelse: Om trosfrihet og behandling av konvertitter i asylsaker²

42/12 BM Å tro er en menneskerettighet³

¹ Publisert 26.9.2017. Prosjektgruppa har bestått av Jon Ole Martinsen, NOAS, Lemma Desta, NKR, Lisa Winther, Stefanusalliansen, Steinar Ims, MKR og biskop emeritus Tor B Jørgensen, BM.

² <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/bispemotet/om-oss/dokumenter/Protokoller/bispemotet-10.02.2014-14.02.2014-oslo/>

³ Uttalelsen 14/12, som også omhandler andre konkrete temaer som for eksempel antisemittisme, tar vi med: «*Utenriksministeren bekreftet i sitt tilsvarende svar at «kampen mot forfølgelse og diskriminering av mennesker for deres tro og livssyn, står sentralt i norsk utenrikspolitikk, utviklingspolitikk og i vår menneskerettighetspolitikk». Han viste til at innsatsen for tros- og livssynsminoriteter nå intensiveres. «Menneskerettigheter er knyttet til enkeltindividets rettigheter, ikke til ideologier eller religioners rettigheter», understreket utenriksministeren. Biskopene i Den norske kirke har sammen med mange andre vist et bredt engasjement for trosfrihet. Arbeidet for støtte til forfulgte og undertrykte kristne har foregått på mange måter over lang tid i vårt land gjennom internasjonale, økumeniske organisasjoner, og gjennom direkte kontakt med kirker og menigheter. Det har imidlertid lenge vært vanskelig å få satt trosfrihet høyt opp på de politiske*

14/12 BM Om håndtering av asyl- og retursaker⁴

Bispemøtet har vært en av initiativtakerne til den nye utgaven av rapporten «Tro, håp og forfølgelse»⁵ fra 2014, kalt «Tro, håp og forfølgelse II» med ny undertittelen: «Har kristne konvertitter fra Iran behov for beskyttelse? Ny utvidet og oppdatert rapport». Arbeidet har vært gjort sammen med NOAS, Norges kristne råd, Stefanusalliansen og Mellomkirkelig råd (MKR).

Bakgrunnen for den nye rapporten er at 2014-rapporten ikke kan sies å ha fått det ønskede gjennomslag. Det er også i tida etter 2014 slik at mange iranske konvertitter ikke har fått beskyttelse i Norge enten fordi deres religiøse konvertering etter myndighetenes og eventuelt domstolenes vurdering ikke har vært troverdig eller fordi det etter myndighetenes mening ikke representerer noen fare å returnere til Iran så lenge en holder seg til det UNE kaller «alminnelig praktisering av kristendommen»⁶, og altså ikke har vist seg som lederpersonligheter eller er spesielt misjonerende etter at en ble kristen i Norge.⁷

Den nye rapporten legger langt større vekt på de religionsfaglige og teologiske spørsmålene knyttet til konvertering. Dette er av betydning for vurderingen av troverdighet. Samtidig som det også anlegger viktige perspektiver på vurdering av risiko ved å skulle leve som konvertitt i Iran. For å få et mer presist bilde av den aktuelle risikosituasjonen, gir den nye rapporten et bredere bilde av kirkens historie og situasjon i landet etter revolusjonen i 1979. Den aktuelle situasjonen er oppdatert gjennom prosjektgruppas egne intervjuer med konvertitter og organisasjoner som arbeider for kristne i Iran ved besøk både i England og Tyrkia våren 2017.

BM ser rapporten som et viktig bidrag i tråd med ønsket om en bredere utredning formulert i punkt 17 i uttalelsen «Om trosfrihet og behandling av konvertitter i asylsaker» fra 2014⁸.

BM hadde betydelige forventninger til oppfølgingen av Sundvollenerklæringen fra oktober 2013 hvor det var tatt med et eget punkt om «forfølgelse basert på religion og tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning)»⁹. Her lover regjeringen at saken skal utredes og vurderes i forhold til UNHCRs retningslinjer og EUs statusdirektiv.¹⁰

Vi mener regjeringen ikke har fulgt opp dette initiativet på en tilstrekkelig måte, selv om advokat Cecilie Schjætvet i 2015 la fram en bestilte utredning om «(f)orfølgelse basert på religion og medlemskap i en spesiell sosial gruppe (seksuell legning) – praksis i UDI og UNE

myndigheters dagsorden. Derfor er de nye signalene fra den norske regjering av stor betydning. Bispemøtet har også berørt situasjonen for asylsøkende troskonvertitter som sendes tilbake til land hvor kristne og andre tros- og livssynsminoriteter forfølges. Vi er kjent med saker som avdekker våre utlendingsmyndigheters manglende respekt og forståelse for troskonvertitter og deres spesielle sårbarhet.»

⁴ Punkt 3. «Bispemøtet konstaterer at regjeringen og utlendingsmyndighetene i realiteten overser en rekke kirkelige uttalelser om det uholdbare i å returnere mennesker som har konvertert til kristen tro, til land der konvertering medfører risiko for straffeforfølgelse og/eller lokale hevnaaksjoner uten tilfredsstillende rettsikkerhet. Den redegjørelsen UNE har gitt angående valg av avgjørelsesform i konvertittsaker i brev til Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd (9.12.11) avkrefter dessverre ikke dette inntrykket, og flere saker avdekker manglende faglig kompetanse. Bispemøtet forventer at alle saker der det er tvil om klagers religiøse tilhørighet og hvor dette er avgjørende for utfallet av klagesaken, behandles av nemnd med frammerett for klageren. Bispemøtet forventer videre at myndighetene gir ansvarlige religiøse institusjoner en fagkyndig rolle i vurderingen av menneskers religiøse tro.»

⁵ NOAS' rapport om kristne konvertitter fra Iran Tro, håp og forfølgelse, 2014.

⁶ UNEs egen oppsummering av sin vurdering av risiko i avslagsvedtak fra 2016.

⁷ Det er også en del afghanske konvertitter som har fått avslag, men de er færre og hovedfokus for deres del er troverdighetsspørsmålet, fordi myndighetene gjennomgående aksepterer at troverdig konvertitter har behov for beskyttelse slik forholdene er for kristne i Afghanistan.

⁸ Punkt 17 i uttalelsen (5/14) lyder: «Religionsfriheten er universell og må tillegges avgjørende vekt ved vurdering av retur av konvertitter til land hvor en slik forståelse ikke anerkjennes i praksis. Det haster derfor med å få satt i gang den utredningen om behovet for beskyttelse basert på religion, som Regjeringen har varslet.»

⁹ BM-uttalelsen 5/2015, punkt 3.

¹⁰ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/politisk-plattform/id743014/> - punkt 4.i: «I: Forfølgelse basert på religion og tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning) 25. Praktiseringen av beskyttelse basert på religion eller tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning) utredes og sammenliknes med UNHCRs retningslinjer og EUs statusdirektiv.»

etter Høyesteretts dom av 29. mars 2012»¹¹. Schjatvet hadde mange kritiske merknader og forslag til forbedringer av prosedyrer og praksis ikke minst i UNE, men møtte sterk motstand ikke minst i UNE¹². Schjatvet førte sitt arbeid videre inn mot domstolsprøvingen av landfaglig informasjon på oppdrag av NOAS som utga en ny rapport våren 2017¹³.

Sommeren 2016 fikk KrF en avtale med regjeringen som syntes å åpne for en sterkere religionsfaglig vurdering av konvertitters religiøse troverdighet¹⁴. I desember ble 2016 ble det sendt ut et rundskriv hvor det blant annet heter: «I saker som angår troverdighetsspørsmål mht. om en persons anførte konvertering er reell, og som skal avgjøres i (stor)nemndmøte med personlig fremmøte, skal det i større grad enn i dag tillates at også «andre» personer får adgang til å møte dersom klageren ber om det». ¹⁵ I praksis har en bare sett dette fulgt opp i noen enkelte saker, som sist ved meldingen om at en afghansk konvertitt familie som i lang tid har bodd i kirkeasyl i Vågsbygd kirke, fikk ha med både sokneprest og menighetsleder i et nemndmøte som endte med at familien fikk opphold¹⁶. Justisdepartementet har også fulgt opp med en instruksfestet svært tidsbegrenset forsøksordning med blant annet et eget ressursutvalg for behandlingen av konvertittsaker¹⁷. Om og hvordan dette kommer til å fungere, er foreløpig uklart.

BM hilser den nye rapporten velkommen ikke minst fordi den går dypere inn i viktige, faglige forutsetninger for vurdering av troverdighet og risiko med spesielt henblikk på Iran. Dette svarer til BM-uttalelsen fra 2014 som mener å se en «manglende forståelse for hva religiøs tro og overbevisning generelt er og hva kristen tro spesielt dreier seg om», (punkt 6).

Utredningen presiserer den nære sammenhengen det er mellom trosidentitet og trosuttrykk slik disse gir seg til kjenne i verdiforståelse, holdninger og praktiske handlingsmønstre. Det er ikke alltid lett å forstå dynamikken i disse problemstillingene om en ikke er seg bevisst hvilke sosiokulturelle kontekst trosidentiteten utspilles innenfor. I en norsk kontekst har en frihet til å leve ut sin tro i en privatsfære. I en sosiokulturell kontekst som forutsetter en bestemt religiøs virkelighetsoppfatning med tilsvarende handlingsmønstre, blir en avvikende trosidentitet i seg selv en utfordring og en potensiell risiko ikke bare ved spesielle markeringer, men gjennom et langt livsløp.

Rapporten trekker fram viktig historisk og aktuell kunnskap som belyser situasjonen for «de beskyttede kristne» i Iran, som dreier seg om de som hører til de historiske armenske og assyriske kirkene, sammenliknet med situasjonen for konvertitter fra islam som i dag ikke har noe åpen kirke å forholde seg til. Det er ingen mulighet til noen form for «alminnelig praktisering av kristendommen», med deltakelse i gudstjenesteliv som det mest «alminnelig» uttrykket for kristen trosidentitet, for konvertitter i Iran i dag. Rapporten bekrefter at alle kirker er stengt. Alle samlinger uten godkjennelse av myndighetene er forbudt.

Det bildet rapporten gir er at svaret fra kirkens side har vært en utstrakt organisering av «husmenigheter». Disse har vært gjenstand for stadig strengere kontroll. Forfølgelsen av medlemmer i slike menigheter har blitt mer omfattende. Rapporten understreker at det ikke lenger er mulig å skille klart mellom ledere og alminnelige medlemmer i slike husmenigheter.

¹¹ https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/beskyttelse/forfolgelse-basert-pa-religion-og-medlemskap-i-en-spesiell-sosial-gruppe-seksuell-legning---praksis-i-udi-og-une-etter-hoyesteretts-dom-av-29-mars-2012.pdf

¹² <http://www.dagen.no/Nyheter/konvertittrapport/Mener-UNE-er-d%C3%A5rlig-til-%C3%A5-ta-kritikk-175263>

¹³ Har du en sak? Marginal domstolsprøving av landfaglige spørsmål, NOAS 2017.

¹⁴ <https://krf.no/politikk/politiskhandbok/innvandring-og-integrering/konvertitter/>

¹⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/gi-162016-om-adgangen-til-a-mote-i-nemndmote-og-avgi-uttalelse-i-asylsak-som-omhandler-troverdighet-av-konvertering-konvertittsaker/id2523358>

¹⁶ <http://www.dagen.no/Nyheter/kristiansand/Kirkeasylanter-i-V%C3%A5gsbygd-f%C3%A5r-bli-i-Norge-517176>

¹⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/gi-062017-opprettelse-av-et-ressursutvalg-for-konvertittsaker/id2553210/>

Alle som blir tatt som deltakere i slik forbudt møtevirksomhet, risikerer å komme i myndighetenes søkelys med fengsling, tortur og frykt for forskjellige former for represalier i et uklart og usikkert mønster med store økonomiske, sosiale og legale konsekvenser. Forfølgelsen er slik sett en livsløpsrisiko som tvinger mange konvertitter til å forlate Iran.

Ved revolusjonens begynnelse i 1979 har «konvertitt-kristenhet» anslagsvis 500 personer. I dag har den vokst til kanskje flere hundre tusen. Dette bekymrer tydeligvis myndighetene. Deres innfallsvinkel overfor konvertittene, er ikke lenger tydelig religiøs, men ideologisk og politisk. Konvertitter blir sett på som fiender ikke bare av islam, men av den islamske republikken Iran.

Slik rapporten framstiller dette, er det ikke lenger forsvarlig å hevde at noen med rimelighet kan sendes tilbake til Iran og leve som en «alminnelig kristen». En tvinges, slik rapporten siterer en flyktet konvertitt, til å be til Gud under dyna om kvelden. Det er avgjørende at dette alvorlige perspektivet legges til grunn ved risikovurderinger ved tilbakesendelse av alle konvertitter, også de som ikke framstår som lederpersonligheter eller spesielt misjonerende i sin uttrykksform.

Rapporten dokumenterer at dette svarer til forutsetningene både i dansk og engelsk utlendingsforvaltning. Det er også i overensstemmelse med UNHCRs retningslinjer, sml BM 2014, punkt 15.

Det avgjørende spørsmålet blir derfor vurdering av konvertittens troverdighet når det gjelder kristen trosidentitet. Her mener rapporten at kirkens vurderinger må vektlegges (sml overskrift avsnitt 3.6) som svarer til saksbehandlingen i Storbritannia og Danmark hvor rapporten framholder at kirkesamfunnenes vurdering ikke overprøves «utenom i helt spesielle tilfeller». Det vises også til norsk lovverk som fastsetter at «trudomssamfunnet (sjølv) fastset kva måte innmelding i samfunnet skal gjerast på»¹⁸. Den samme loven, «Lov om trudomssamfunn og ymist anna», overlater ansvaret for innmelding til lokal prest eller forstander. Dette svarer i utgangspunktet til BM-uttalelsens punkt 7: «Bispemøtet vil fremholde at det i den grad det går an å fastslå en konvertitts oppriktighet, er det kirken som har kompetanse til dette. Bispemøtet ber derfor om at en slik forståelse legges til grunn ved vurdering av tro.»

BM ba i 2014 avslutningsvis om «at regjeringen stiller i bero de aktuelle sakene slik at troskonvertitter ikke returneres til land hvor deres legitime rett til fri trosutøvelse faktisk ikke respekteres» før det forelå en utredning om behov for beskyttelse basert på religion, (punkt 18). Dette er dessverre ikke blitt fulgt opp. Desto viktigere er det nå at myndighetene med bakgrunn i den alvorlige situasjonen for konvertitter i Iran (og Afghanistan), etablerer enkle prosedyrer slik at konvertitter som har fått avvist sin sak i UNE, på visse premisser, kan få tatt opp igjen sine saker til ny behandling, der de nye momentene som her angitt legges til grunn.

BM-36/17 Vedtak:

Bispemøtet drøftet saken og den fremlagte rapport. På bakgrunn av dette ble det besluttet å sende ut følgende uttalelse:

Beskyttelse av konvertitters menneskerettigheter

¹⁸ §9: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1969-06-13-25>

Bispemøtet i Den norske kirke har over tid vært opptatt av konvertittenes rettssikkerhet. Bispemøtet var derfor glad for signalene som ble gitt i Sundvollen-erklæringen fra 2013, hvor Regjeringen ønsket å utrede «behovet for beskyttelse basert på religion». Praksis i utlendingsforvaltningen og domstolene de siste årene har imidlertid vist at dette punktet i Sundvollen-erklæringen bare delvis kan sies å være oppfylt. Fortsatt er situasjonen for konvertitter meget krevende.

Vi står nå overfor en ny regjeringsdannelse med et nytt program. Vi henvender oss derfor til Regjeringen, Stortinget og utlendingsmyndighetene for å videreføre prosessen for å sikre at Norge ikke returnerer mennesker med et reelt behov for beskyttelse tilbake til forfølgelse og et liv i frykt, der en i praksis tvinges til å underkjenne sin nye religiøse trosidentitet.

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) ga i 2014 ut rapporten «Tro, håp og forfølgelse». Denne rapporten har i praksis ikke fått nødvendig gjennomslag. Derfor tok Bispemøtet, sammen med NOAS, Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Norges kristne råd og Stefanusalliansen, initiativet til å utarbeide en bredere rapport med oppdatert informasjon om situasjonen for kristne konvertitter i Iran. Den skulle også tydeliggjøre begreper som trosidentitet, trosuttrykk og trospraksis både i en norsk og en iransk sosio-kulturell kontekst. Mange av de faglige og prinsipielle spørsmålene rapporten tar opp, er også aktuelle i forhold til behandlingen av konvertitter fra andre land. Rapporten gjennomgår internasjonalt lovverk og norske forpliktelser.

Denne rapporten, «Tro, håp og forfølgelse II – Har kristne konvertitter fra Iran behov for beskyttelse?», ble lagt fram 26. september 2017. Rapporten har en bred gjennomgang av norske konvertittsakers juridiske sider i lys av internasjonale domsavsigelser og rettspraksis. Gjennomgangen viser at det særlig er grunn til å legge vekt på domsmyndighetenes selvstendige ansvar for å vurdere de landfaglige spørsmålene knyttet til den faktiske situasjon for konvertitter i Iran. Land som Danmark og England legger til grunn at konvertitter fra Iran har et langt større beskyttelsesbehov enn det norske myndigheter mener.

Rapporten peker på behovet for en sterkere vektlegging av uttalelser fra de lokale kirkelige ansvarlige som over tid har lært å kjenne konvertitters troshistorie og trosuttrykk. Den viser at når man skal avgjøre troverdigheten til en konvertitt, er det helt nødvendig å legge til grunn en klarere teologisk og religionsfaglig vurdering av hva som menes med trosidentitet og hvilke vurderinger som skal legges til grunn for å anse den nye religiøse identiteten som ekte. I respekt for den enkelte konvertitts situasjon, er det viktig å ta hensyn til opplevelsen, erfaringen og tilhørigheten til kristen tro og tradisjon.

Rapporten synliggjør den akutte og livslange konfliktsituasjonen konvertitter erfarer i Iran. Dersom de oppsøker eller etablerer egne husmenigheter og kristne fellesskap, utsettes de for umiddelbar risiko. En konvertitt blir sett på som en trussel mot rikets sikkerhet og kan bli behandlet som en fiende av staten.

Bispemøtet oppfordrer til at rapporten «Tro, håp og forfølgelse II» blir brukt aktivt slik at praksisen i Norge blir justert inn mot de realitetene rapporten peker på. Dette gjelder både forståelsen av trosidentitet, trospraksis og situasjonen for kristne konvertitter i dagens Iran. Målet må være at Norge gir beskyttelse til dem som har behov for det og slik ivareta deres menneskerettigheter.

Oslo, 19. Oktober 2017.

BM 37/17**Høringssaker: CPCE**

Bispemøtet har fått oversendt utkast til to høringssuttalelser fra Mellomkirkelig råd til uttalelse. Det dreier seg om høringssvar på to omfattende dokumenter fra *Community of Protestant Churches in Europe* (CPCE), begge fra 2016. Det første dokumentet med tittelen "Doctrinal Conversation on Church Communion" dreier seg om framtidige former for kirkefelleskap mellom de involverte kirkene. Det andre, «Protestant Perspectives on Religious Plurality in Europe», har som målsetning å gi protestantiske perspektiv på det religiøse mangfoldet i Europa.

Dokumentet "Church Communion" er et resultat av en lengre studieprosess og læresamtaler i CPCE. Etter en historisk framstilling over CPCEs forståelse av kirkefelleskap i første del, presenterer den andre delen av dokumentet (teologiske refleksjoner om kirkelig felleskap. Del tre konsentrerer seg med å presenterer sentrale økumeniske tematikker som gjensidig forpliktelse, katolisitet og autoritet, men den fjerde delen også drøfter sentrale ekklesiologiske tematikker som gudstjeneste-, lære- og ordningsfelleskap og hvilke konsekvenser slike felleskap betyr i praksis. Særlig disse to siste delene av dokumentet angår helt sentrale element i kirkenes selvforståelse. Dette har også tidligere vært gjenstand for omfattende drøfting som har avdekket stor grad av uenighet i foregående studieprosesser i CPCE, bl.a. "Ministry, Ordination, Episkopé" og "Scripture, Confession, Church" (2009). Den norske kirkens kritiske høringssvar til disse dokumentene fra 2011 er en viktig bakgrunn for å forstå hele denne debatten. Der framkommer det at Den norske kirke på mange måter har en annen teologisk tenking enn det som framstår som en dominerende del av CPCE og dessuten er forpliktet på andre læremessige ordninger og felleskap, slik som Porvoo-felleskapet, og også på andre læremessige prosesser med andre økumeniske partnere både i LVF og i KV.

Høringssvaret om dokumentet "Church Communion" har flere konstruktivt kritiske kommentarer til språkbruken og saksframstillingen i dokumentet. Den grunnleggende kritikken dreier seg likevel om spørsmålet om synlig kirkelig enhet. Mot slutten av svaret til spørsmål 3 understreket høringssvaret at diakonien er grunnleggende for å kunne framstå som kirke og etterlyser dette perspektivet i dokumentet. Svaret til spørsmål fire går i rette med dokumentets bruk av termen "en kirke" for dette protestantiske kirkefellesskapet: "*One church is also an expression of the universal church, understood as the Church of Jesus Christ. In a wider ecumenical setting, it could therefore be misleading to use this expression as descriptive for a community of Protestant churches in Europe.*" Høringssvaret ønsker heller å understreke verdien av CPCEs egen modell "unity in diversity" for det framtidige økumeniske arbeidet for kirkelig enhet.

Høringssvaret til dokumentet om religiøst mangfold inneholder flere konstruktive innspill og kommentarer til dokumentets indre sammenheng og ordbruk, og kritiserer forsiktig hovedpunktene i dokumentets teologiske hovedkapittel. Høringssvaret imøteser videre arbeid med en del av de behandlede problemstillingene og det er derfor rimelig å betrakte det som et prosessdokument.

BM-37/17 Vedtak:

Bispemøtet har gjennomgått forslagene til høringssuttalelse til de oversendte dokumentene fra CPCE.

Når det gjelder dokumentet ”Doctrinal Conversation on Church Communion” vil Bispemøtet uttrykke at høringsuttalelsen framstår som sakssvarende og i tråd med det Den norske kirke tidligere har fremhevet.

Når det gjelder dokumentet ”Protestant Perspectives on Religious Plurality in Europe” har Bispemøtet teologiske merknader som ikke fremkommer i den foreslåtte høringsuttalelsen. Bispemøtet vil derfor i samarbeid med MKR bidra til utarbeidelse av et nytt høringssvar som deretter behandles i Bispemøtet.